

Nr 331.

Av herr **Möller m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekämpande av arbetslösheten.

I de å den socialdemokratiska riksdagsgruppens vägnar vid årets riksdag väckta motionerna I:108 och II:186 har framlagts förslag om omläggning av den under senaste år förda arbetslöshetspolitiken. Därigenom har i det väsentligaste den socialdemokratiska gruppens ståndpunkt till den senare hos riksdagen avlämnade regeringspropositionen angående anslag till bekämpande av arbetslösheten angivits. Vi förutsätta att vid behandlingen av berörda proposition vad som i ovannämnda motioner anförts och föreslagits blir vederbörligen beaktat.

De i propositionen nr 255 lämnade redogörelserna giva anledning till vissa anmärkningar. Det intresse för ett bättre ordnande av arbetslöshetspolitiken, som man trodde sig kunna spåra i yttranden av chefen för socialdepartementet vid framläggandet dels av fjolårets statsverksproposition och dels av proposition nr 210 samma år, synes ha fått lämna plats för en slentrianmässig handläggning av arbetslöshetsproblemen. Till belysande härav kunna lämpligen anföras några data.

Den 25 april 1928 avlämnade 1926 års arbetslöshetssakkunniga sitt utlåtande rörande införande i vårt land av arbetslöshetsförsäkring. I statsverkspropositionen och proposition nr 210 till 1929 års riksdag kunde chefen för socialdepartementet redogöra för de över de sakkunnigas förslag avgivna yttrandena. Statsrådet var också redan då — proposition nr 210 är dagtecknad 7 mars — på det klara med 'att frågan kräver ett fortsatt övervägande ur skilda synpunkter'. Hade verkligt intresse för saken funnits borde, synes det oss, detta övervägande ha skett med sådan skyndsamhet att förslag kunnat framläggas för innevarande års riksdag. Först den 29 november 1929, alltså halvtannat år efter avgivandet av arbetslöshetssakkunnigas förslag och 8 à 9 månader efter det socialministern kunnat äga översikt över de med anledning av förslaget avgivna yttrandena, lämnar emellertid Kungl. Maj:t uppdrag åt socialstyrelsen att företaga vissa kompletterande utredningar. Detta dröjsmål har, särskilt bland arbetarna, uppfattats såsom ett saboterande av ärendet i avsikt att förhindra dess upptagande vid årets riksdag.

Den 26 maj 1928 hemställde Landssekreterariatet hos Kungl. Maj:t om undersökning rörande vissa med nödhjälpsarbetarsystemet sammanhörande frågor. Den 22 juni samma år erhöll arbetslöshetskommissionen i uppdrag att verkställa denna utredning. Det ställdes i proposition nr 210/1929 i utsikt, att

resultatet av denna utredning skulle läggas till grund för en prövning av de av densamma berörda viktiga frågorna. Denna prövning skulle på grund av frågornas natur ha kommit att gälla även själva nödhjälpsarbetarsystemets vara eller icke vara. I proposition nr 255 upplyses nu att utredningen visserligen är avslutad, men att arbetslöshetskommissionen först senare kommer att framlägga resultatet i en skrivelse till Kungl. Maj:t. Det är alltså osäkert, huruvida riksdagen i år blir i tillfälle att taga del av undersökningsresultatet vid handläggningen av arbetslöshetsfrågan, detta trots att undersökningen anbefalldes för 21 månader sedan.

På grund av den saktfärdighet, varmed frågan om arbetslöshetsförsäkring blivit behandlad av regeringen, har årets riksdag förhindrats att upptaga till behandling denna den viktigaste delen av frågan om åtgärder till mötande av arbetslösheten. Någon anledning att låta arbetslöshetskommissionens söl med undersökning rörande nödhjälpsarbetarsystemet få en liknande beklaglig följd föreligger dock icke. Nödhjälpsarbetarsystemets brister äro tillräckligt kända för att riksdagen borde kunna vara färdig med detta system och beredd att länka in arbetslöshetspolitiken på de nya banor, som förordas i motionerna I:108 och II:186, till vilka vi än en gång hänvisa.

Skulle riksdagen bifalla i nämnda motioner framställt yrkande är icke något nytt anslag för igångsättande av nödhjälpsarbeten av hittillsvarande natur nödvändigt. De medel, som redan stå till arbetslöshetskommissionens förfogande, torde vara fullt tillräckliga för en varsam avveckling av de pågående arbetena av denna art. Även efter en övergång till anordnande av produktiva arbeten av den av oss föreslagna arten och omfattningen kommer emellertid behov att förefinnas av en viss understödsverksamhet. Denna bör i första hand avse kontantunderstöd åt sådana arbetslösa, som icke kunna finna sysselsättning vid statsarbetena, och torde utlämnas genom förmedling av kommunerna efter av Kungl. Maj:t fastställda grunder. Möjlighet bör också hållas öppen för fortsatt statlig hjälp till av kommuner för motverkande av arbetslösheten igångsatta produktiva arbeten. Det av Kungl. Maj:t äskade reservationsanslaget på 2,000,000 kr. kan lämpligen ställas till förfogande för de båda här angivna ändamålen.

Med anledning av vad sålunda anförts, hemställa vi,

att riksdagen måtte för kontantunderstöd åt arbetslösa och för understödjande av för motverkande av arbetslösheten anordnade kommunala arbeten — i båda fallen enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder — för budgetåret 1930—1931 anvisa ett extra reservationsanslag av kronor 2,000,000.

Skulle här ovan och i motionerna I:108 och II:186 framställda yrkanden icke vinna riksdagens bifall anse vi oss böra upprepa tidigare framställda

krav på humanare riktlinjer för arbetslöshetspolitiken. Dessa krav sammanfattas i följande sju punkter.

1. Staten bör utvidga sin hjälpverksamhet till att omfatta alla oförvitliga oförvällat arbetslösa och i detta syfte återupptaga i nödig utsträckning den kontanta understödsverksamheten.

2. Nödhjälpslönerna böra fastställas med fullt beaktande av regeln att de arbetslösa "kunna bereda sig uppehälle på den fastställda nödhjälpslönen".

3. Kontantunderstöden böra icke schematiskt fastställas till halva den av arbetslöshetskommissionen för varje ort fastställda grovarbetarlöner utan så avpassas, att de giva den arbetslöse nödtorftig försörjning.

4. Arbetslöshetshjälpen bör så fördelas mellan staten och kommunerna att de senares bördor icke bliva mera betungande än avsikten från början av den statliga hjälpverksamhetens inrättande var.

5. Arbetslöshetshjälpen må icke begränsas till att gälla vissa fack eller yrken.

6. Arbetslös bör principiellt anses stå utanför arbetskonflikterna och alltså avstängning från arbetslöshetshjälp icke ifrågakomma under strejk eller lockout, dock att självfallet den person, som deltagar i strejk eller är föremål för lockout, icke erhåller arbetslöshetshjälp.

7. Arbetsplats, vid vilken arbetskonflikt pågår, bör ej räknas till den öppna arbetsmarknadens arbetstillfällen och arbetslös alltså icke anses skyldig att taga anställning å sådan arbetsplats vid äventyr att arbetslöshetshjälpen eljest indrages.

En tillämpning av dessa riktlinjer nödvändiggör en förhöjning av det av Kungl. Maj:t äskade anslaget. Vi få alltså, för den händelse här ovan och i motionerna I:108 och II:186 framställda yrkanden icke vinna riksdagens bifall, hemställa,

att riksdagen måtte till bekämpande av arbetslösheten, i huvudsaklig överensstämmelse med här ovan i sju punkter angivna grunder, för budgetåret 1930—1931 anvisa ett extra reservationsanslag å kronor 8,000,000.

Stockholm den 7 april 1930.

Gustav Möller.

Rickard Sandler.

A. J. Bärq.

Olof Olsson.

Edv. Björnsson.